

CONTROLEVERKLARING ONDER DE LOEP

De besloten debatbijeenkomst 'Heldere Signalen' op 1 september 2011 bij de NBA in Amsterdam stond in het teken van de controleverklaring. Vertegenwoordigers van gebruikers, verschaffers, de politiek en accountants waren uitgenodigd om hun licht te laten schijnen over dit onderwerp.

De beroepsorganisatie is gevraagd om te reageren op het consultatiedocument 'Enhancing the Value of Auditor Reporting: Exploring Options for Change' van de International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). In het document doet de IAASB voorstellen om de controleverklaring beter te laten aansluiten op de behoeften van gebruikers. Om een gefundeerd oordeel te kunnen vormen, is input van betrokkenen nodig. Om die reden werd een debatbijeenkomst georganiseerd. Diverse sprekers gaven hun visie op de controleverklaring. De zaal was welkom om zich actief te mengen in de discussie.

PLAN VAN AANPAK

Dat de NBA waarde hecht aan de controleverklaring blijkt uit het Plan van Aanpak van de organisatie. In respons op de maatschappelijke signalen heeft de NBA voorgesteld dat in de controleverklaring bij oob's verplicht aandacht wordt besteed "aan specifieke gebieden in de vorm van een verplichte toelichtende paragraaf, bijvoorbeeld over risicobeheersing, financiering en continuïteit, schattingenmanagement en belangrijke waarderingsgrondslagen".

TOELICHTENDE PARAGRAAF

Uit de presentaties van de sprekers en de meningen van de deelnemers blijkt dat de waarde van de controleverklaring wordt erkend. Toch zijn er volgens de aanwezigen verbeterpunten mogelijk. Zo kan de controleverklaring toegankelijker wor-

den opgeschreven. Daarnaast was er een pleidooi om het gebruik van de *emphasis of matter*-paragraaf te verbreden. Ook niet-financiële risico's kunnen worden benadrukt aan de hand van een nadere toelichting over corporate governance, het verdienmodel, strategische risico's, beloningsstructuur, interne beheersing en duurzaamheid door het bestuur of de raad van commissarissen. Tegelijkertijd kwam het besef dat de accountant ook nu al vrij is om andere voor de gebruiker relevante zaken te melden in een other matter-paragraaf. Daar is dus op zich geen nieuwe regelgeving voor nodig.

TAAK

Er wordt gepleit voor het in stand houden van het governance-model. De raad van commissarissen wordt volgens de aanwezigen gezien als de verantwoordelijke partij voor de communicatie over de geconstateerde bevindingen en niet de accountant. De accountant moet overigens wel durven om risico's te signaleren, zowel financiële als niet-financiële, en deze te melden aan de eerstverantwoordelijken van de onderneming, te weten de directie/raad van bestuur. Intern is het de taak van de raad van bestuur om, indien nodig, te reageren op de controlebevindingen en aanbevelingen van de accountant. Pas daarna wordt de raad van commissarissen ingelicht.

TEN SLOTTE

Nederlandse ondernemingen hebben internationale uitstraling. Hierbij gaat het zowel over de markt waarop zij opereren als over de kapitaalmarkten waarop zij hun vermogen aantrekken. De aanwezigen pleiten er dan ook voor gepleit om aanpassingen aan de verklaring internationaal af te stemmen, zodat ook internationale gebruikers de verklaring in de juiste context kunnen plaatsen.

Over één ding zijn alle genodigden het eens: het belang van de controleverklaring. De NBA bedankt de aanwezigen voor hun input en zegt toe de meningen en constatering mee te nemen in haar reactie op het IAASB-consultatiedocument. □

NBA-AMBASSADEURS BIJ HAAGSE HOGESCHOOL

Via het interactieve lespakket AA-Files maakten ruim zeshonderd eerstejaarsstudenten van de Haagse Hogeschool onlangs kennis met het accountantsberoep.

De NBA verzorgde op 29 en 30 augustus 2011 zeventien lessen in het kader van de oriëntatieweek van de Haagse Hogeschool. De twee uur durende lessen werden gegeven aan eerstejaarsstudenten accountancy en bedrijfseconomie. NBA-ambassadeurs, leden die

de NBA inzet ter promotie van het (mkb-)accountantsberoep, traden op als docent.

De ambassadeurs gebruiken het lespakket AA-Files, ontwikkeld als onderdeel van de voorlichtingscampagne AA-Worden. AA-Files bestaat uit drie praktijkcases: een over een hotel, een over een fitnesscenter en een over een modezaak. Bij elke case hoort een film, die opgesplitst is in een aantal delen. Na elk deel volgt een opdracht (zie ook www.aa-files.nl).

HOTELCASE

Op de Haagse Hogeschool werd de hotelcase behandeld. De case gaat over twee broers die het hotel van hun vader hebben overgenomen. Aan het einde van hun eerste jaar als eigenaar maken zij de balans op en tot hun grote schrik zien de cijfers er niet al te best uit. Na een kort filmfragment gaan de studenten aan de slag met de opdrachten. Vragen die studenten krijgen voorgelegd zijn onder andere: welke conclusie kun je trekken uit de cijfers uit de tabel en welke adviezen zou jij als accountant geven? De studenten krijgen verschillende mogelijkheden voorgeschoteld. Denk onder andere aan adverteren, het bezuinigen op personeelskosten en het verlagen van inkoopkosten. Al discussiërend met de ambassadeur komen zij op de juiste antwoorden.

De ambassadeur helpt de studenten onder andere om meer mogelijkheden te verkennen en om pas daarna een definitieve oplossing aan te dragen. De ambassadeur neemt ook de tijd om te vertellen over zijn of haar dagelijkse praktijk van de mkb-accountant en hoe belangrijk het is om met de ondernemer mee te denken en regelmatig je gezicht te laten zien.

BEDRIJVENDAG

Tijdens de oriëntatieweek had de voorlichtingscampagne AA-Worden ook een eigen stand op de Bedrijvendag, waar zij geïnteresseerde jongeren te woord stonden. Elke standhouder kreeg de gelegenheid om een workshop te geven.

De workshop van de NBA, verzorgd door een ambassadeur, schetste een beeld van het accountantsberoep. Hij hield de jongeren een spiegel voor. Bevalt het werken bij een groot kantoor je niet, dan is een klein kantoor misschien meer iets voor jou en andersom. Daar-

naast hoef je als accountant niet altijd te werken op een accountantskantoor, zoals velen denken, maar is het ook mogelijk om als intern of overheidsaccountant aan de slag te gaan. Kortom, alle mogelijkheden die een accountantsopleiding een student bieden passeerden de revue. De studenten konden zich zo een goed beeld vormen van het accountantsberoep en al zijn mogelijkheden.

De komende maanden zullen ook de Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Hogeschool Inholland Rotterdam, Hogeschool Inholland Alkmaar, Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en Hogeschool Fontys in Eindhoven AA-Files in gaan zetten. Tot nu toe hebben ruim 1.800 hogeschoolstudenten meegeedaan aan AA-Files. □

NBA YOUNG PROFS: SPIJKERS MET KOPPEN

Dat het accountantsberoep leeft onder de jongere beroepsuitoefenaars bleek uit de afgeladen zaal tijdens de jaarevent van de NBA Young Profs 'Spijkers met koppen'. Ruim 130 accountants hadden hun vrije zaterdag opgeofferd om met collega's kennis en ervaringen te delen.

Het NBA Young Profs jaarevent, geleid door dagvoorzitter Richard Engelfriet, werd op 10 september 2011 gehouden in De Fabrique in Maarssen. Eize Wielinga, kno-arts bij het Rijnlandziekenhuis en bekend van het televisieprogramma Medische Missers, beet het spits af. Wielinga trok een vergelijking tussen accountants en medische specialisten. Beiden kunnen wat hem betreft beter worden in de communicatie met de betrokkenen.

Een andere overeenkomst is dat beiden verplicht zijn om checklists te gebruiken voor het vastleggen van hun werkzaamheden. Deze checklists zijn er niet ter

vervanging van de intuïtie, waarschuwt Wielinga, maar juist ter ondersteuning.

Accountants kunnen volgens Wielinga ook, net als specialisten, betere resultaten boeken als zij als gelijkwaardigen in teamverband werken. De specialist geplaatst op een voetstuk is volgens hem niet meer van deze tijd.

GRENZEN

Ivo Spauwen, international verification coördinator van de Fair Wear Foundation, ging in op de 'audit van de eerlijke handel'. De Fair Wear Foundation, opgericht door belanghebbenden en stakeholders uit de modebranche, zet zich in voor goede arbeidsomstandigheden in de kledingproductie. De organisatie gaat na of regels worden nageleefd bij aangesloten bedrijven. Wordt bij een bedrijf kinderarbeid geconstateerd, dan treft de Fair Wear Foundation maatregelen. Zo kan het bedrijf worden verplicht het kind tot

NBA

de volwassen leeftijd voor de volle honderd procent door te betalen en om te zorgen voor gepaste scholing. De Fair Wear Foundation heeft wel grenzen. Wordt bijvoorbeeld belastingfraude geconstateerd, dan worden geen maatregelen getroffen. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij andere autoriteiten.

TRANSPARANTER

De titel van het betoog van Leen Paape, dean van de Nyenrode School of Accountancy & Controlling, was 'Van compliance naar kwaliteit'. In zijn verhaal stond vooral de auditfunctie centraal, die volgens Paape kan worden verbreed. Daarnaast pleitte hij voor meer transparantie in het geven van beloningen en sprak hij de wens uit voor een meer wetenschappelijk accountantsberoep. Accountants zouden ook een en ander kunnen verbeteren in hun houding: het durven toegeven van fouten, bijvoorbeeld.

KRITISCH

De twee voorzitters van de beroepsorganisaties Dirk ter Harmsel (NOvAA) en Ruud Dekkers (NIVRA) gingen in op de vraag: Wat verwachten de politiek en het maatschappelijk verkeer van ons? Ter Harmsel verwacht dat de rol van de accountant werkzaam in het mkb vergelijkbaar wordt met die van een commissaris. Volgens hem is het belangrijk dat de mkb-accountant kritisch en breed is georiënteerd. De accountant moet niet

alleen naar cijfers kijken, een mening die zijn collega Dekkers ook deelt. Volgens Dekkers ligt de focus nu nog steeds te veel op de jaarrekening.

Dekkers voorspelt het uit elkaar groeien van de regels voor het groot- en voor het midden- en kleinbedrijf, een groeiende impact van ICT op het accountantsberoep en een opleving van de kernwaarde 'professional scepticism'.

Trainer Margreeth Kloppenburg sloot de ochtendssessie af. Zij ging in op de vraag 'Hoe houd ik mijn rug recht?'. Zij hield de zaal een spiegel voor bij het omgaan met dilemma's, bijvoorbeeld het accepteren van cadeaus van relaties. Volgens sommigen kan dat tot op zekere hoogte. Anderen vinden het ontvangen van cadeaus uit den boze.

STELLINGEN

Het middagprogramma bestond uit workshops: 'Hoe geef je als accountant fouten toe', 'Een dilemma! Hoe houd ik mijn rug recht?', 'Echt integer handelen?' en 'De audit van eerlijke handel'. De workshops leidden tot interessante stellingen, zoals 'Er moeten meer sancties komen voor accountants die geen kwaliteit leveren' en 'Wij accountants houden niet van checklists. Ze drukken ons in een keurslijf'.

Na een humoristische afsluiting van de fictieve Jens Mueller, die als medewerker van de Deutsche Bank zijn 'visie' gaf op Nederland, bedankte Michelle Calkhoven, voorzitter van de NBA Young Profs, de aanwezigen voor hun input en gaf ze aan erg tevreden te zijn met de resultaten van de discussies, die breed zullen worden uitgezet binnen de organisatie. □

AANDEELHOUDERSWAARDE VAN DE ACCOUNTANT

De communicatie tussen accountant en aandeelhouder stond centraal in de debatbijeenkomst 'De aandeelhouderswaarde van de accountant', gehouden op 8 september 2011 bij de NBA. Ter gelegenheid van de bijeenkomst verscheen een gelijknamige bundel.

De bijeenkomst, georganiseerd in samenwerking met Eumedion en VBA Beleggingsprofessionals, werd geleid door Jeroen Smit. Volgens de eerste spreker Robert van der Meer, hoogleraar bij de Finance Rijksuniversiteit Groningen, is de kritiek op de controlerende accountant van de afgelopen tijd mede het gevolg van de verwachtingen van de buitenwereld. Omdat de accountant die niet tegensprak, is een vertekend beeld ontstaan van zijn verantwoordelijkheden. De accountant zou voortaan beter moeten communiceren over wat hij wel en wat hij niet kan.

TOEKOMSTGERICHT

Dennis Jullens van UBS Valuation & Accounting Research, ging in zijn betoog in op het snijvlak tus-

sen de accountant en de analist. Volgens hem leunen analisten in grote mate op de accountant, omdat zij zelf geen tijd hebben om zich bezig te houden met verslaggevingsregels. Volgens Jullens zouden accountants zich meer kunnen richten op het in kaart brengen van toekomstgerichte informatie. Daar hebben analisten namelijk grote behoefte aan.

HOUDING

NIVRA-voorzitter Ruud Dekkers behandelde onder andere het Plan van Aanpak van de NBA, dat is geschreven als gevolg van de recente kritiek op het accountantsberoep (onder andere de commissie De Wit en het Groenboek van Barnier). Dekkers benadrukte het belang van de professioneel-kritische houding. Het is niet de taak van de accountant om de opdrachtgever te pleasen. Hij moet ten allen tijde professioneel-kritisch zijn en zijn rug houden in een discussie met het bestuur van een beursvennootschap.

Dekkers waarschuwde ook voor het gevaar van tunnelvisie bij accountants. Een verplichte cursus over de

professioneel-kritische instelling zal accountants helpen om de juiste houding te ontwikkelen.

PANEL

De bijeenkomst eindigde met een paneldiscussie. De panelleden waren Gerben Everts, voorzitter van de auditcommissie van Eumedion, Barbara Majoor, partner bij Deloitte en hoogleraar Nyenrode, Jan Nooitgedagt, cfo bij Aegon, en Jan Maarten Slagter, directeur bij VEB.

Een stelling luidde: 'Om de zeven jaar wisselen van accountantskantoor versterkt de onafhankelijkheid van de accountant'. Niet iedereen kon zich daar in vinden. Volgens Majoor zou een dergelijk voorstel te veel geld kosten en zou veel kennis verloren kunnen gaan. Het voorstel van Everts voor een verplichte aanbesteding van een accountantskantoor om de zoveel jaar kan op meer steun rekenen. De dagvoorzitter oppert het idee voor het afleggen van een eed. De meeste aanwezige accountants zouden hier geen probleem mee hebben.

Over de stelling 'Een gedragsverandering is noodzakelijk om de kwaliteit van de controle te verbeteren' zegt Nooitgedagt dat de stelling meer slaat op landen waar een duidelijkere gezagsverhouding bestaat tussen accountant en opdrachtgever. Over Nederlandse accountants maakt hij zich op dit gebied minder zorgen.

Slagter is van mening dat de accountant gewoon bestaande zaken beter moet doen. Volgens hem is hij te veel gaan meedenken met de klant. Wellicht kan de accountant op de aandeelhoudersvergadering een grotere rol spelen.

De publicatie 'De aandeelhouderswaarde van de accountant' is te downloaden op de websites van het NIVRA en de NOvAA. De uitgave bevat een reeks interviews met vermogensbeheerders, analisten, mensen uit het bedrijfsleven en accountants. □

IMPLEMENTATIE PLAN VAN AANPAK KOMT OP GANG

In november 2010 presenteerde de NBA haar Plan van Aanpak voor het accountantsberoep, met daarin vier aandachtsgebieden: kwaliteit, onafhankelijkheid, toezicht en transparantie en verbreding van de poortwachtersfunctie. Na de lancering van het plan is een aantal adviescommissies aan de slag gegaan met die aandachtsgebieden. Inmiddels zijn de eerste resultaten zichtbaar.

Op 1 september 2011 kwam het consultatiedocument 'Toezicht en transparantie' uit, waarin een nieuwe Code voor Accountantsorganisaties met oob-vergunning wordt gepresenteerd. Op 13 september 2011 bracht de NBA een adviesrapport uit over de relatie tussen de raad van commissarissen en de accountant. Na de deadline voor dit blad verschijnen publicaties over een verbod op commerciële prikkels en de verbreding van de poortwachtersfunctie van de accountant. Ook wordt dit najaar gestart met de voor veel leden verplichte training over de professioneel-kritische instelling. Een samenvatting van de eerste drie gepresenteerde maatregelen.

RAAD VAN COMMISSARISSEN MOET ACCOUNTANT AANSTUREN

De raad van commissarissen moet een zwaardere rol krijgen bij de selectie van en toezicht op het werk van

accountants. Dit staat in het adviesrapport 'De Raad van Commissarissen als opdrachtgever van de accountant' van de NBA.

Het rapport richt zich op de raad van commissarissen van organisaties van openbaar belang, zoals beursfondsen en financiële instellingen. Deze raden kennen veelal een speciale auditcommissie. Die commissie moet de leiding krijgen bij de selectie van een accountant en het contract met de accountant samen met het bestuur ondertekenen. Ook moet de auditcommissie de reikwijdte van de accountantscontrole en de bevindingen van de accountant met hem bespreken.

Bovendien bepalen de commissarissen welke adviesopdrachten de accountant mag vervullen en wordt zijn functioneren jaarlijks geëvalueerd. Als de AFM de kwaliteit van de desbetreffende accountantscontrole onderzoekt, rapporteert de accountant de uitkomsten daarvan aan de raad van commissarissen.

Bij tussentijdse beëindiging van de opdracht van de accountant moet de onderneming voortaan een publieke melding met opgave van redenen doen. Dit maakt publiek debat en verificatie mogelijk.

De voorstellen van de adviescommissie zijn tijdens een openbaar seminar op 5 oktober 2011 bediscussieerd met belanghebbende organisaties.

CODE VOOR ACCOUNTANTSORGANISATIES

Accountantsorganisaties met een oob-vergunning moeten onafhankelijke toezichthouders benoemen binnen hun organisatie. Ook moet het transparantie-verslag meer informatie bieden dan nu het geval is. Dat staat in de nieuwe code die de NBA ter consultatie aan de leden heeft voorgelegd.

De code is van toepassing op accountantsorganisaties met een AFM-vergunning. Deze accountantsorganisaties verplichten zich om het publieke belang van de accountantscontrole voorop te stellen en moeten daartoe onafhankelijke personen benoemen, die intern toezicht houden op zaken als beloningsbeleid, kwaliteitsbeleid en ethische kwesties.

Ook worden zij verplicht tot een meer uitgebreide en inhoudelijke verantwoording via het zogenaamde transparantieverlag. Hierin moet informatie komen over de resultaten van interne en externe reviews en de daarop genomen maatregelen. Tevens moet het aantal ontvangen meldingen en klachten worden vermeld. Leden en andere belanghebbende partijen kunnen tot eind oktober reageren op het consultatiedocument.

VERPLICHTE TRAINING OVER PROFESSIONEEL-KRITISCHE INSTELLING

De besturen van NIVRA en NOvAA hebben het onderwerp professioneel-kritische instelling aangewezen als verplicht onderwerp voor permanente educatie voor 2012. Het is voor leden al mogelijk om in 2011 aan deze verplichting te voldoen.

De training Professioneel Kritische Instelling bestaat uit één curriculum, waarbij in de uitvoering onderscheid wordt gemaakt tussen leden die:

- 1 assurance-opdrachten verrichten;
- 2 alleen samenstelopdrachten verrichten;
- 3 werkzaam zijn als intern of overheidsaccountant.

Voor al deze groepen is de training verplicht. Aan de training gaat een zogenaamde pre-learning vooraf, waar ook een videoproductie over het thema onderdeel van is.

De training, die goed is voor twaalf PE-punten, wordt gegeven door NBA Opleidingen en enkele opleidingsinstituten. Een lijst van erkende trainingen wordt gepubliceerd op de websites van NIVRA en NOvAA.

STICHTING ACCOUNTANTSFONDS PUBLICEERT JAARREKENING 2010

De Stichting Accountantsfonds heeft de jaarrekening over 2010 gepubliceerd. De stichting heeft tot doel ondersteuning te verlenen aan leden en oud-leden van het NIVRA (of hun nabestaanden) die in zorgelijke financiële omstandigheden verkeren. Zij tracht dit doel te bereiken door het verstrekken van leningen en

het doen van (terug te betalen) voorschotten aan personen die daar volgens het stichtingsbestuur voor in aanmerking komen.

De jaarrekening is te downloaden op de NIVRA-site (zoekterm 'Accountantsfonds')

DEBATCYCLUS 2011

Voor het vierde achtereenvolgende jaar (tweede keer onder NBA-vlag) organiseren NIVRA en NOvAA een aantal debatten tussen het accountantsberoep en het maatschappelijk verkeer. Dit jaar staat het Plan van Aanpak Accountancy centraal.

De volgende bijeenkomsten staan nog op de agenda:

13 oktober: Toezicht en transparantie - De Code Accountantsorganisaties; over governance en verantwoording.

17 oktober: Profiel van een poortwachter - Seminar over verbreding van de controlerende functie.

24 oktober: Ondernemen verantwoord - Seminar over de verantwoording van de ondernemingsstrategie in het jaarverslag in het kader van de Sijthoffprijs. In samenwerking met het Financieel Dagblad.

23 november: De status quo voorbij - Accountantsdag 2011, waarop het Plan van Aanpak centraal staat. Behandeld worden onder andere:

- professional scepticism en de rechte rug van de accountant (plenaire ochtendsessie);
- impact van accountantscontrole (presentatie van een onderzoek door Nyenrode in opdracht van de NBA);
- publieke management letter voor de glastuinbouwsector (deelsessie);
- de ethiek van de accountant in business (deelsessie);
- het 'groot poortwachtersdebat' (plenaire middagsessie);
- innovaties op verslaggevingsgebied;
- publieke verantwoording 2.0 (in samenwerking met de Algemene Rekenkamer).

INSCHRIJVEN

Inschrijven voor de diverse bijeenkomsten kan vooraf via het bijbehorende inschrijfformulier. Leden van NIVRA en NOvAA komen bij deelname in aanmerking voor PE-punten. Informatie over de inhoud van de debatsessies en de mogelijkheid tot aanmelden wordt tijdig bekend gemaakt via de websites van de beroepsorganisaties en via de digitale nieuwsbrief NBA-nieuws.